

2.4 LA CULTURA, UNA INICIATIVA DELS CIUTADANS

La Generalitat va actuar des de la convicció que, en la mesura que fos possible, l'organització i la gestió de la cultura havia d'estar en mans de la societat civil. Es va considerar que la iniciativa cultural havia de pertànyer, en primer lloc, als ciutadans, a la societat civil. L'administració, a banda de complir les funcions que només pot complir un ens públic (com ara l'assumpció d'iniciatives econòmicament inviables però imprescindibles per garantir l'accés dels ciutadans a la cultura, la coordinació de l'activitat, la regulació, etcètera) només actuaria en els casos en què, en definitiva, calgués suplir el buit que deixés la iniciativa privada.

És el cas, per exemple, de moltes infraestructures, que resulten deficitàries i que només les institucions públiques poden sostenir. Les intervencions públiques en el Liceu o el Palau de la Música, per exemple, responen a aquesta política. I també els ajuts que el Departament va atorgar a les sales de cinema de comarques per evitar-ne la desaparició i per tant la manca d'oferta cultural.

3. El patrimoni cultural

El patrimoni cultural el constitueixen el llegat de manifestacions culturals i artístiques realitzades en el passat, tant materials (el patrimoni moble, l'arquitectònic, el bibliogràfic, etcètera) com immaterials (les llengües o la música, per exemple), de les quals es té coneixença. Com ja s'ha dit, és la prova de l'existència d'una determinada cultura, singular, diferent de les altres. En aquest sentit, és un dels elements primordials de la identitat de Catalunya i de la seva història.

Per bé que oblidat durant segles, a partir dels segles XIX i XX Europa va agafar consciència del valor del patrimoni cultural. Era quelcom que calia preservar i llegar en bones condicions a les generacions posteriors. Aquest rol el van jugar i el juguen, principalment, les institu-

cions públiques, encara que també —sobretot en aquells països on l'Estat se'n desentenia, com per exemple durant la dictadura— les institucions de la societat civil. És el cas, per exemple, de la valuosíssima tasca que ha portat a terme l'Institut d'Estudis Catalans al llarg de la seva existència. La missió del Departament de Cultura va ser, doncs, la mateixa que la de qualsevol altre país de l'Europa occidental: vetllar per la seva conservació i posar-lo a l'abast de tots els ciutadans.

Abans d'emprendre qualsevol política mínimament rigorosa calia, però, conèixer a fons el mateix objecte de les polítiques. Això vol dir, fonamentalment, fer-ne l'inventari i la catalogació i estudiar-lo, investigar-lo. Aquesta tasca suposa un gran esforç i només es pot completar en un període llarg de temps. I completar-la totalment és pràcticament impossible, ja que periòdicament es descobreixen nous jaciments, es construeixen nous monuments que més endavant hauran adquirit valor artístic, etcètera. Per tant, la Generalitat també havia de tenir cura que els nous béns patrimonials s'incorporessin a l'inventari.

Aquesta tasca la segueix la protecció jurídica. Degudament inventariats, l'aprovació de lleis, decrets i reglaments permet catalogar els béns patrimonials segons el seu valor, garantir-ne la seva protecció i conservació i regular-ne altres aspectes com els drets de propietat o d'exportació. Les actuacions relacionades amb la conservació també inclouen la restauració d'aquells béns deteriorats o que s'hagin fet malbé. Finalment, les polítiques de difusió i foment vénen a ser la culminació de les tasques anteriors. L'exposició de les obres, en els museus —els béns mobles— o, *in situ* —els immobles—, donen l'oportunitat als ciutadans d'accedir a aquesta part de la cultura.

Però en el cas concret de la Catalunya de 1980 calia materialitzar una segona política: la readjudicació de competències a cada administració en la gestió del patrimoni cultural. En els 40 anys anteriors, les diputacions, els ajuntaments i el govern de l'Estat se n'havien encarregat, quan cap d'aquestes administracions actuava a tot Catalunya i pensava en Catalunya com a unitat. Això havia donat lloc a què infraestructures d'importància nacional —com la Biblioteca de Catalunya, per exemple, que fins al 1981 va ser una secció del Servei de Bibliote-

ques de la Diputació de Barcelona— fossin gestionades per administracions de caràcter local. Aquesta idea no exclou que aquestes infraestructures haguessin estat gestionades amb una certa vocació de país, però a partir de 1980 aquest paper l’havia de jugar la Generalitat. Dit en altres paraules, es va adaptar la cultura al nou ordenament polític. Els ajuntaments havien de gestionar les infraestructures culturals de caràcter municipal; els consells comarcals, les de caràcter comarcal; i la Generalitat les de caràcter nacional sense deixar d’exercir el rol fonamental del servei, és a dir, planificant i coordinant les de la resta d’administracions. S’havia de reordenar el patrimoni amb una idea de país al darrera.

4. La promoció cultural

4.1 INFRAESTRUCTURES

4.1.1 *Definició i funcions*

Per infraestructura cultural entenem aquell espai destinat a l’exhibició i la difusió de manifestacions culturals o bé a la seva salvaguarda i conservació. Són infraestructures els petits teatres municipals d’arreu del país, la Biblioteca Nacional de Catalunya, els museus comarcals, la Fundació Miró...

La funció principal de les infraestructures és, d’una banda, la de difondre i dinamitzar l’activitat cultural mitjançant l’organització de concerts, exposicions, representacions, espectacles, etcètera. Alhora, però, unes bones infraestructures també constitueixen plataformes de primer ordre per als creadors, als quals se’ls ofereix exhibir la seva obra i se’ls obre la possibilitat de donar-se a conèixer a un gran nombre de persones, de potencials consumidors culturals. Per una altra banda, també hi ha infraestructures la missió de les quals és la custòdia i la difusió del patrimoni cultural.

Es poden classificar de dues maneres diferents. Una és segons la ti-